



יעקב שרת / איש מאדים מחולמים למלחמים

המיזכר והפיטמה

נו, מה יש לדבר. אבן גולה מעל ליבנו האסטרטגי. יד על הלב! זה שלוש ושלוש שנים שאנו הייס-לא-חיים בצל האיום והאימה שמשלחים בנוונו הזדים הסובייטיים. שלוש ושלוש שנים של חוסר ביטחון נוכח אפשרות ממשית כל-כך, יומיומית או ליללילית, של פלישה סובייטית לשטחינו. חסל. הסיט הוודאי כל-כך חלף ואינו כבמגע מטה-קסם. לא עוד סכנת-פלישה. לא עוד זעקות שבר, "הרוסים באים!" מיזכר הבנה אחד, שישה סעיפים בסך-הכל — והסכנה האיומה, התרדה המבעייתה של השתלטות לגיונות רוסים, אוקראינים, אוזבקים, טאג'יקים, צ'קצ'ים ועוד כהנה מטובי חיילי ברית-המועצות האדירה בצבאות היבשה, חלוף חלפה. שאלת השאלות של קיום מדינת-ישראל נוכח הזוועה הסובייטית המתנכלת נפתרה באחת. עכשיו לא נותר לנו אלא לפתור את הבעייה המשינית של איבת שכנינו הערבים — עניין שולי שבשולי — ולהכריז על ימות המשיח. אני גם לא אתפלא, אם בקרוב מאוד יתגלה שהמשיח כבר בא והוא שוכן בטח בגוו של אריאל שרון.

המשיח, כך יש לשער, אינו אישיות פשוטה. הוא הדין באריאל שרון. תמול שילשום, באותה ישיבת-ממשלה רפואית, שהתנהלה בניצוחו של ה"דר" ארליך, שהקפיד למנוע שיש מלהתבטא, שמא יעירו ויחוללה את ראש-הממשלה מתרדמותו המחזוריות, ששקע לתוכן באורח טאקטי או אסטרטגי, עדיין הביע שרון אי-נוחות לקראת אפשרות צאתו וושינגטון — וכבר שטט לשם כסוס מיוון וחזר כסוס צוהל. לפי הסבריו המשכנעים, מבין עכשיו כל אמריקאי בר-דעת, כל אמריקאי בר-דעת (חזרה משולשת נוסח שרון על כל קבוצת

הגזע הישראלי נודע ברחבי עולם כגזע לוחמים. בתחילה התכונה הזאת נשאה-הן למדי בעיני הבריות. ולא קשה לנחש מדוע. הדימוי של דוד הקטן, המתמודד בגוליית הענק, ללא חת ובהצלחה, תמיד הרנין את הלב.

ולא היה כאן רק עניין של מילחמת הקיום של הקטן מול הגדול המבקש להכחידו. היתה זהות בין קטן וטוב, בין קטן וצודק, ובין גדול ורשע, בין גדול וזדוני. בינינו לבין עצמנו, העולם של ימינו אינו אוהב כל-כך מילחמות. הוא מעדיף לחיות בהן על המירקע או לקרוא עליהן בספרי גבורה והיסטוריה; להילחם ממש נמאס לו. אבל כאשר הוא רואה עם קטן של חולמים ולוחמים, הוא מתמלא הערצה על שלא פסה גבורת צדיקים מן הארץ.

הצרה היא, שבמרוצת הזמן הצדק, או החלום, מתחילים להישחק. המילחמה על הקיום מתגלגלת במילחמה על הקיים. שלהבת הניצחון מתגלגלת באש זרה של כיבוש. ומה קורה לחולמים המהוללים שלנו? אט-אט, מבלי להרגיש כמעט, הם הופכים למלחמים.

החולם-הלוחם הישראלי, שפעם ידו האחת עשתה במלאכת הבניין והאחת החזיקה בשלה, התמקצע למדי, ועכשיו הוא עושה מלאכה מסויימת מאוד. כאשר ידו האחת מחזיקה בשלה, ידו האחרת מחזיקה במכשיר ההלחמה והוא מרתך והולך, מרתך והולך, כמו צ'רלי צ'פלין הפועל ב, זמנים נודרניים, שידיו אינן פוסקות מלבצע אותה פעולה חוזרת ונשנית.

כך מתמלאים הימ"ים ברתכות ובפיסות-ברזל, וגדל והולך הביקוש למיקצוע ההלחמה. עוד שביטה אחת, שלא לדבר על עוד מילחמה אחת, ונושא מעשי חזש יונהג בבית-הספר היסודי: ריתוך.

ונעמי שמר, אני משער, כבר משלימה להיט עולמי: על הלחם והמלח / על הלום ומילחמה / את כולכם נלחים ביחד / לארצנו השלמה // עם לוחם מלחים פה / דלת / שוב ושוב ולא

לא עוד סכנת פלישה סובייטית! * עם לוחם

מלחים פה דלת / מפוצץ, אוטם במלט...

ירפה / מפוצץ, אוטם במלט / ומחר — ילחים גם פה...

מכובש לנכבש

אחרי רבים להטות — אבל לא לרעות. דעת-יחיד כנגד דעת רוב אינה מוכרחה הללו כבושים או משוחררים? בידי מי ההכרעה — ודווקא המיעוט יצדק. אם כל העולם נגדנו, אם רוב הלא-יהודים אנטי-שמיים, אין פירושו שמה שהם חושבים ואומרים עלינו נכון. אבל גם אין פירושו של דבר, שהמצב של היותך במיעוט משמעו שכל מה שאתה חושב ואומר או עושה נכון. קורה, שהמיעוט טועה ודווקא הרוב צודק.

וקורה גם לא זה ולא זה.

ניקח, למשל, את עניין השטחים שכבש צה"ל במילחמת 1967. האם השטחים הללו כבושים או משוחררים? בידי מי ההכרעה — בידי המיעוט או בידי הרוב (בארץ, באיזור או בעולם)?

ובכן, כאן אנו מוצאים את עצמנו במצב שונה בתכלית, שבו לא המיעוט ולא הרוב קובעים את התשובה. התשובה על השאלה אם שטח מסויים כבוש או לא כבוש (או "משוחרר") תלויה בראש ובראשונה בתושבים המקוריים של השטח שבו מדובר, ככל שהם מהווים אוכלוסיה של ממש. שכן, עד כמה שהדבר מזור, לשטחים עצמם אין פה ולשון לדבר ולהביע דעתם, ואילו לתושבים החיים בהם יש — לכל אחד ואחד מהם — מוח לחשוב ולב להרגיש ופה לדבר, ויכולים הגורמים השולטים בשטחים הללו להתיימר בשחרורם ובאי-כיבושם — המבחן היחיד והסופי של מעמד השטחים, שבהם מדובר, הינו תחושתם והשקפתם של התושבים.

היותם של שטחי יהודה, שומרון וחבל עזה שטחים כבושים בבירור אינו נובע איפוא מגזר-דין של רוב, אינו פרי קנוניות כל-העולם-נגדנו או תוצאה של שילטון עולמי של אינטרנציונל אנטי-שמיי. מעמד הכיבוש נגזר מן היחס הנפשי של תושבי השטחים לישראל כזו השליטה בהם. שום כירכור דתי, שום פילפול לאומי, שום טיעון ביטחוני לא יאפילו על עובדת היותנו כבושים והיות הפלסטינים נכבשים, מפני שככה הם מרגישים.

לכן, אם מעמד הכיבוש אינו מרנין במיוחד, או אם יש את נפשו להשתחרר ממנו — אבל לא להשתחרר מן השטחים, כמובן — הרי שעלינו לשנות את היחס הנפשי של התושבים המאמצים שלנו מאז 1967, יחס נפשי זה לא נשתנה — היכן טעינו? בזה שהאמנו כי אפשר לשנות יחס נפשי זה בדרכים שונות? בזה שהתעלמנו מייחס זה והצלחנו להיות אדישים לו? או בזה שהנחנו, כי יחס נפשי זה ככל שהוא קיים ועומד, ישתנה לפתע מעצמו?

טעויות! על שאלות אלה כבר אין טעם לענות, ולא מפני שאין עליהן תשובה, אלא מפני שבינתיים המצב התהפך על פניו. הכובש נעשה לנכבש, משום שהוא כבול לשטחים ושוב אינו מסוגל להשתחרר מהם בכוח עצמו; הכבוש נעשה כובש, שכן הוא מכתוב לנו בצניות סבלנית מחזורי נקיטת, "גזר", "מקל" המוכיחים בעליל קיומן של מיסטר כיבוש. פעם עוד יקראו למחזוריים הללו מילחמת ההתשה הבלתי-גמורה.

מלים כבדוגמה שלעיל אינה יכולה שלא לשכנע כל אדם בר-דעת, שמה שאומר אריאל שרון אינו בר-עירעור, כי ארצות-הברית הגיעה סוף-סוף למצב המיוחל של הדדיות ביטחונית ביחסיה עם מעצמת-העל ישראל.

אמנם, מיזכר ההבנה מגביל את הסיוע הישראלי הצבאי לארצות-הברית רק לתחומי "האיזור", מבלי להגדיר באורח ממש מהם תחומים, איפה מתחיל ואיפה נגמר, "איזור" זה? כלום לא נמצא בבית "כתב-העת הגיאוגרפי הלאומי" איזה גיבוס לרפואה, למען יוכלו האסטרטגים הדגולים, ישראלים כמריקאים, להתוות עליו באצבעותיהם את "האיזור"? או שמא תחומי איזור זה הם הסוד הנורא של המיזכר? מכל מקום, סביר להניח שזה "איזור" כולל את צפון-קוריאה ואת קובה, אך לא את ארצות-הברית גופא, וחבל. הרי יכולנו להציע לאמריקאים המפונקים והחשולשים כמה אוגדות נוקשות — על המקום.

אזון יצחק שמיר, המתיימר להיות שר-חוץ רב-תיכוס, היה מסתדר בהחלט גם בלי איזכור ברית-המועצות פעמיים במיזכר ההבנה האסטרטגי, אבל משאזכרה עלובה זו שחור-על-גבי-לבן אין הוא נוכך כלל. מה יש? — הוא שואל קבל עולם — ואחרת לא היו הכל יודעים נגד מי מכוון המיזכר? מול חוכמה יעילתית זו, מול חידוש מקורי זה בחוכמת הדיפלומטיה המודרנית, לא נותר אלא לתהות על השוטים המופלגים שחתמו, למשל, על אמנת נאט"ו בהקפידים שלא לאזכר בה את ברית-המועצות ולו פעם אחת. שוטים, או שמא מוגילב? לא אנהנו. פעם היתה דיפלומטיה. היום — דוגרימטיה. פעם אמר חכם אחד: "החיים והמוות ביד הלשון". היום מצוין תצא תורת ההתגרות הישירה, ודבר השם המפורש של ברית-המועצות מירושלים.

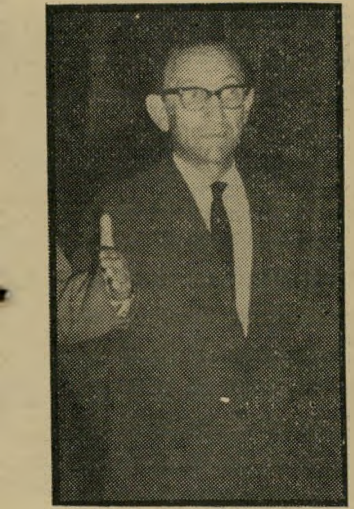
בהזדמנות הגיגית וטיקסית מאופקת זאת זכינו לשמוע מפי כמה שקרנים טיבעיים, כי ברית-המועצות היא שמנעה עד כה את ישראל מלהביס כליל את המצרים ב-1956, ב-1967 וב-1973. מה, השקרנים הללו עוד לא גילו את אמריקה? היתני שולח אותם לספריה כמו הגנרל לשעבר שרון, אבל פשוט אין להם זמן. עובדים קשה על קו לודווינגטון, ובין ההתייצבויות קופצים ל"הדסה". אבל נניח להיסטוריה ולסיבות העמוקות של אי-הבסתות את המצרים והסורים (רק זה היה חסר לנו, להביס אותם, כלומר לפוצץ עד היום בתי זורקי אבנים ובקבוקים ברחבי סוריה ומצרים הכבושות), שלאמריקאים לא היתה, כידוע, שום נגיעה בהן. מה ששררה-ביטחון אריאל שרון בישר לנו במשתמע הוא שבפעם הבאה (חה חת, כולנו יודעים שהיא תבוא) הרוסים כבר לא יפריעו לנו לכבוש את דמשק וקאהיר, ואילו האמריקאים דווקא יעזרו, מה שלא כל-כך נובע מהפסוק הפותח של סעיף 1 במיזכר. אבל שרון הוא שרון. גנרל לשעבר.

ואחרי ככלות הכל אי-אפשר שר לאישל: שרון, בגין וכל השאר האם הם אידיויטים גמורים? בוודאי שלא. אז מהו ההגיון שמאחורי האמוק האסטרטגי הזה שלהם?

ההגיון די פשוט: להיצמד ברגע האיוואקסי האחרון, ובכל מחיר, לפיטמה כלשהי בעטין האמריקאי, ולו גם חלבה מועט וחמצמץ. אפשר מאוד, שהיצמדות זו היא הסיכוי האחרון שלנו נוכח הושטת הפיטמות העיקריות לסעודיה ולמצריים (אפשר לחשוב שבדי"מ מדאיגה אותנו; אמריקה מדאיגה אותנו!), ומכאן ההרגשה בצמרת השילטון כי השיגה הישג גדול. כמו שנאמר: הישג גדול במינו, אבל מינו קטן.



פרקליט פרוטם
"את שוטר נחמד..."



שופט קווארט
שוחד או יאוש

קלה במישטרה ובבתי-מעצר, והיא הפכה היסטורית ואומללה. באבו-כביר ביקשו ממנה למי סור את ארנקה ולהוציא את תוכן גו לרישום. היא בכתה והתייפשה, ורק שוטר אחת, טובת-לב, הביי-נה איתה וניסתה להרגיעה. השוט-רת אמרה לה כי השד אינו נורא, (המשך בעמוד 62)